

IV Щорічна студентська науково-практична
конференція
**«Сучасна економіка: проблеми та перспективи
розвитку»**

**Теоретичні аспекти нестандартних
форм проведення занять в закладах
професійно-технічної освіти**

Виконала: студентка 4 курсу СВО «бакалавр», групи 12-402
спеціальності Професійна освіта (Технологія виробництва
і переробки продуктів сільського господарства)

Балан Мар'яна Миколаївна

Керівник: к.п.н., доцент Чепок Р.В.

- Директор Інституту ПТО НАПНУ України В. Радкевич в статті «Науково-методичне забезпечення розвитку професійної освіти і навчання: результати і перспективи» відмічає, що «дослідження проблеми модернізації змісту професійної освіти і навчання здійснюється з урахуванням результатів вивчення вітчизняних секторів економіки, професійно-кваліфікаційної структури виробництва й таких чинників, як: прискорене поширення технологій та інновацій, виникнення нових професій, зростання наукоємності процесів на виробництві і в сфері послуг, згідно з якими підвищуються вимоги до професійних навичок і знань кожної професії.

- **Заняття** – складний психолого-педагогічний акт в процесі навчання, що базується на власній організаційній та педагогічних методиках та психологічних засадах. Правильно побудоване заняття має не тільки навчальне, а й виховне значення, сприяє засвоєнню знань, формуванню вмінь, зібраності, організованості, дисципліни учнів, їх творчому розвитку. Тому заняття має відповідати організаційним, дидактичним, психологічним, етичним, санітарно-гігієнічним вимогам, які тісно пов'язані між собою доповнюють одна одну. Так дидактичні вимоги висувають чіткість навчальних завдань, освітню і виховну мету, оптимальний зміст, дотримання принципів навчання. Психологічні вимоги спрямовують на стимулювання навчання – пізнавальної діяльності, формування мотивів, інтересів та позитивного ставлення учнів до навчання.

- Дослідники, викладачі системи ПТО чимало уваги приділяють вдосконаленню форм організацій навчально-виховного процесу в ПТНЗ України. Одним з шляхів підняття ефективності заняття в ПТНЗ є використання нестандартних занять, теорія і методики організації.
- Багато вчених намагалися навести загальну класифікацію нестандартних занять, але ними як правило, не виділилися певні узагальнені основи такої класифікації (Антипова О.Й., Паламарчук В.Ф., Рум'янцева Д.І., Селевко Г.К., Фіцула М.М. та ін.).
- Головна **мета нестандартних занять** – збудження й утримання інтересу учнів до навчання, активізація їх пізнавальної діяльності, включення елементів гри, дискусії, міжпредметних зв'язків, змагання і згуртованість в навчально-виховному процесі.

Н. П. Волкової «Педагогіка» з'являється спроба певної класифікації нестандартних занять. Автор називає 12 типів нестандартних занять, але кожний тип має свої параметри, за якими окремі заняття відносять до певного типу. До нестандартних занять автор відносить такі заняття:

1. Занять змістової спрямованості (заняття – семінари, заняття – конференції, заняття – лекції).
2. Занять на інтегративній основі (заняття – комплекси, заняття – панорами).
3. Міжпредметні заняття.
4. Заняття – змагання (заняття КВН, заняття – аукціони, заняття – турніри, заняття – вікторини, заняття – конкурси).
5. Занять суспільного огляду знань (занять – творчого звіту, заняття – заліки, заняття – експромт – екзамени, заняття – консультації, заняття – взаємо навчання, заняття – консилиуми).
6. Заняття комунікативної спрямованості (заняття – усні журнали, заняття – діалоги, заняття – репортажі, заняття – панорами, заняття – протиріччя, заняття – парадокси).

7. Театралізовані - заняття (заняття – спектаклі, заняття – концерти, кіно заняття, дидактичний театр).
8. Занять подорожування, заняття дослідження (заняття пошуки, заняття – розвідки, занять – лабораторних досліджень, занять – наукові дослідження).
9. Занять з різновіковим складом учнів.
10. Ділові заняття, рольові ігри (заняття – суди, заняття – захисту дисертації, заняття – «Слідство ведуть знавці», заняття – імпровізації, заняття – імітації).
11. Занять драматизації (драматична гра, драматизація розповіді, імпровізована робота у пантоміми, тіньові п'єси, п'єси з ляльками і маріонетками, усі види невідготовленої драми – діяльність, де формально драма створюється самими учасниками гри).
12. Занять з психотренінгу.

- Цікавий досвід використання інформаційних технологій в системі ПТО викладається в статті В. Баглая «Інноваційні технології навчання майбутніх залізничників».
- Автор відмічає, «що в останні роки фахівці та конструктори залізничної техніки намагаються поєднати переваги навчально-тренувальних засобів з можливостями сучасної обчислювальної техніки».
- Наприклад, нещодавно створено програмно-апаратний комплекс «Тренажер машиніста» у Дніпропетровську. Він призначений для навчання локомотивних бригад (машиніста, помічника машиніста) енергозберігаючим технологіям керування локомотивом та потягом; підвищення фахової майстерності шляхом навчання дій у нестандартних та аварійних ситуаціях; всебічної та об'єктивної оцінки кваліфікації працівника.
- Використання тренажерів у навчальних закладах і локомотивних депо дає змогу в короткі терміни без істотних матеріальних і фінансових витрат навчити недосвідчених машиністів раціональних та безпечних методів володіння потягів.

- Професійна підготовка кваліфікованих робітників має певні особливості, тому правомірним є виділення як специфічних принципів процесу професійного навчання, так і особливостей реалізації загально дидактичних принципів у професійно-технічних навчальних закладах.
- С. Я. Батишев указував на такі принципи, що застосовуються у процесі професійного навчання на виробництві:
 - ❖ виховуючи характер навчання;
 - ❖ виховання свідомості в учнів та індивідуальний підхід до них;
 - ❖ навчання на основі продуктивної праці;
 - ❖ доступність і наочність навчання;
 - ❖ систематичність і послідовність навчання;
 - ❖ навчання на рівні вимог новітньої техніки та передової технології;
 - ❖ зв'язок теорії з практикою.

- Є. Коваленко, Є. В. Шматков теж указують на доцільність виділення принципів виробничого навчання:
 - ✓ - принципу навчання на продуктивній праці;
 - ✓ - принципу формування політехнічних умінь та навичок;
 - ✓ - принципу науковості;
 - ✓ - принципу систематичності й послідовності;
 - ✓ - принципу зв'язку теорії з виробничим навчанням;
 - ✓ - принципу свідомості та активності;
 - ✓ - принципу наочності;
 - ✓ - принципу міцного оволодіння уміннями і навичками;
 - ✓ - принципу поетапності.

- В педагогічній літературі досить ґрунтовно аналізуються різні аспекти проведення лекцій та лабораторно-практичних занять. Так педагоги-дослідники Корсак К., Зінченко Т., Сметанін Д. А., Білоконь Я. Ю., Окоча А. І., Войцехівський С. О., Богатирьов А. В., Ліхтер В. Р., Лебедєв А. Т., Антощенков В. М., Бойко М. Ф., Скотников В. А., Самокиш М. І., Бендера М. І., Клевцов М. М., Рудь А. В. та інші розробили і запропонували методику викладання розділу предмету «Механізація, електрифікація та автоматизація сільськогосподарського виробництва» – «Трактори і автомобілі» в цілому і теми «Трансмісії тракторів і автомобілів» зокрема, а також намітили шляхи підвищення ефективності викладання окремих його тем.

- У процесі навчання для організації взаємодії «викладач-учень» включаються опосередковуючі елементи. За їх допомоги збільшується об'єм переданої навчальної інформації, оптимізується процес формування нових понять, професійних умінь, поліпшується сприйняття технічних об'єктів, що вивчаються, фізичних явищ, що лежать в основі роботи технічних приладів, що розглядаються, і т. д.

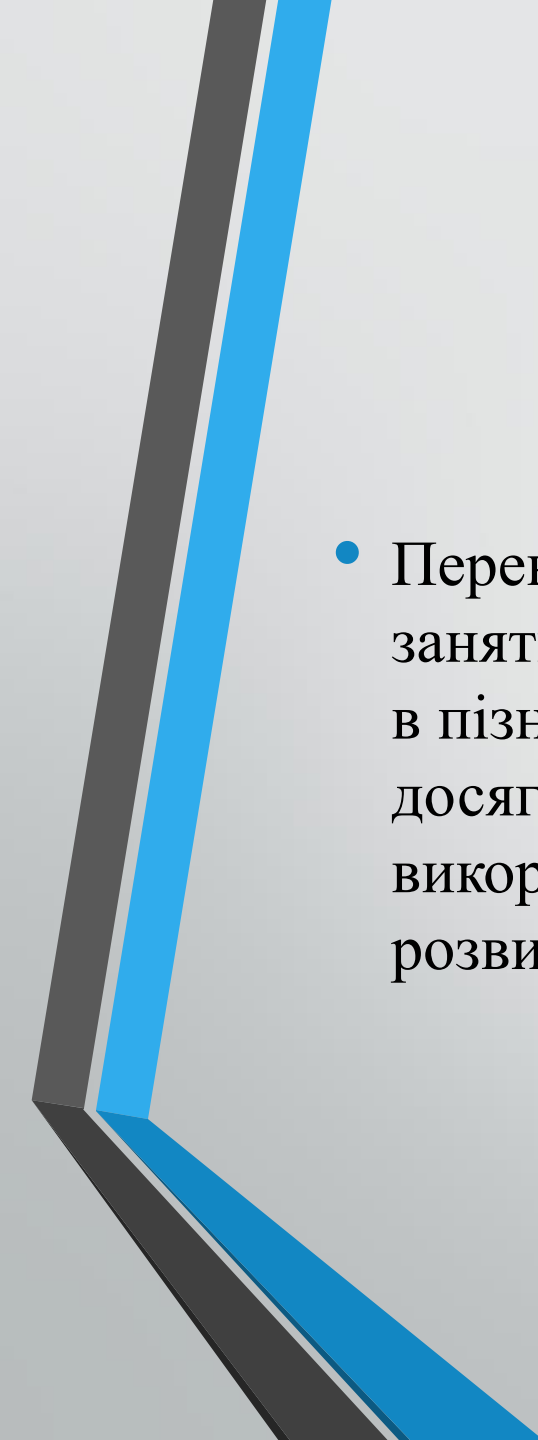
Рис. 3. Схема взаємодії суб'єктів та засобів навчання

- Усе різноманіття засобів навчання можна класифікувати на матеріальні об'єкти, знакові системи, логічні регулятиви навчальної діяльності.

Рис. 4. Класифікація засобів навчання

- Отже, конструктивний розвиток суспільства безпосередньо залежить від можливості забезпечення освіти та самоосвіти особистості. У підготовці технічно грамотних спеціалістів особливо зростає значущість середньої освіти. Метою технічної грамотності є підготовка учнів, що здатні опанувати нові технології і зробити внесок до соціального розвитку і підвищення продуктивності економіки.
- Складності використання нестандартних занять:
 1. Затрата більшого часу на їх підготовку та проведення.
 2. Неоднакова пізнавальна активність учнів.
 3. Організаційні, контролюючі ускладнення.
 4. Забезпечення певної матеріально-технічної і методичної бази тощо.

-
- Переваги нестандартних занять в порівнянні зі звичними структурами занять в тому, що підвищується інтерес учнів до навчання, їх активність в пізнанні і творчості, самостійність пошуків знань, переживання успіху досягання, ініціативність, можливість індивідуального підходу до учнів, використання інноваційних та інформаційних педагогічних технологій, розвиток культури спілкування, взаємо відповідальності і т. д.

Список використаних джерел

1. Батышев С. Я. Производственная педагогика. Учебник. / С. Я. Батышев. – М.: Машиностроение, 1984. – С. 22-32.
2. Білоконь Я. Ю. Трактори і автомобілі: Підручник / Я. Ю. Білоконь, А. І. Окоча, С. О. Войцехівський. – К.: Вища освіта, 2003. – 560 с.
3. Волкова П. М. Ремонтпригодность машин /под ред. П. М. Волкова: Машиностроение, 1975 – 217 с.
4. Історія педагогіки /За заг. ред. члена-кор. АПН України док. пед. наук, проф. Г. В. Троцько. – Харків, 2008. – 545 с.
5. Эрганова Н. Е. Методика профессионального обучения: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Н. Е. Эрганова. — М.: Изд. центр «Академия», 2007. — 160 с.